

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Йоана Спасова-Дикова,
Институт за изследване на изкуствата – БАН,
във връзка с конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по
„Теория и история на архитектурата (дигитализация и архитектурно
наследство)“, професионално направление 5.7. Архитектура, строителство
и геодезия, за нуждите на сектор „Изобразителни изкуства“,
Институт за изследване на изкуствата – БАН,
обнародван в Държавен вестник (бр. 52 / 18.06.2024 г.)
с единствен кандидат гл. ас. д-р арх. Димитрина Попова

Познавам Димитрина Попова още като докторант в ИИИЗк от 2011 г., където защитава дисертация на тема: „Граници на намеса на Римската империя чрез архитектурата в Тракия“ през 2014 г. Попова се дипломира като магистър по архитектура в Университет по архитектура, строителство и геодезия през 2000 г. След това работи като архитект в различни фирми и на свободна практика. Тя е хоноруван асистент по „Архитектура“ за образователна програма „Строителство на сгради и съоръжения“, УАСГ и хоноруван лектор и асистент в Европейски политехнически университет, където преподава „Естетика“, „Опазване на архитектурното наследство“ и „Архитектура“.

През 2015 г. спечелва конкурс за академичната длъжност главен асистент по „Теория и история на архитектурата“ в Института за изследване на изкуствата – БАН, където извършва и публикува научни изследвания в областта на теорията и историята на архитектурата, участва в международни и български изследователски проекти, изнася доклади на конференции и семинари в областта на опазването на архитектурното наследство.

Гл. ас. д-р арх. Димитрина Попова през годините е доказала, че е отговорен и организиран изследовател. Множеството участия в проекти са доказателство, че работи добре в екип включително в международна среда.

Целият този опит на Попова като учен и практик допринасят за нейните постижения в научната ѝ дейност и нейното практическо приложение, а също така подпомагат работата ѝ като педагог.

За конкурса за „доцент“ са представени следните научни трудове, които не са използвани за придобиване на ОНС „доктор“: авторска монография в обем от 224 страници със заглавие „Архитектурното наследство в заснемания на къщи от XIX век“, 2024 г., ИИИЗк; 21 броя статии, публикувани в научни списания и сборници с доклади, сред които пет броя са реферирани в ERIH PLUS, две са индексирани в Web of Science

и една – в Scopus. В тези статии авторката се спира на изработените от арх. Попова триизмерни дигитални реконструкции на изчезнали архитектурни обекти: тракийски гробници, римски вили и сгради от античността, къщи от XIX век, на архитектурата от периода на социализма, свързан с идеологията и определени правила (канони), панелни жилища и по-специално на народното творчество в социалистическите панелни комплекси, както и на самоделна паркова архитектура между панелните блокове в София, на интериора на Съдебната палата, на изучаване на богатия архив „Архитектура“ – ИИИЗк, БАН, както и на посланията в архитектурния образ на централната сграда на БАН в София, паметник на културата. По-голямата част от приложените 21 статии са доклади от научни конференции, публикувани са в реферирани издания и са преминали анонимно рецензиране. Най-новите текстове се позиционират в пресечното поле на изследване между дигитализацията и архитектурното наследство, но като цяло този широк спектър на проучване е показателен за разнообразните интереси на арх. Попова като изследовател.

Предоставените материали покриват необходимите наукометрични показатели за придобиване на академичната длъжност „доцент“ в областта на изискуемите разработки по показател В.3. и Г.7. – Г.11. в направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия по ЗРАСРБ. Те отговарят на минималните изисквания по чл. 1а, ал. 2 от ЗРАСРБ, както и съгласно справката за изпълнение на изискванията на Приложение 2 на Правилника за условията и реда за придобиване на научна степен и за заемане на академична длъжност в ИИИЗк – БАН.

Гл. ас. д-р арх. Попова е представила и публикации и доказателства за научно-приложната си дейност по тематиката на конкурса „Дигитализация и архитектурно наследство“ – област, в която тя работи усилено през последните години в посока на:

- изучаване на архитектурното наследство във виртуална реалност;
- дигитализацията на архитектурни архиви и архитектурна графика;
- дигиталната триизмерна реконструкция и визуализация на старинни сгради от архитектурното наследство.

Монографичният труд „Архитектурното наследство в заснемания от XIX век“ е 224 страници с 37 броя фигури, от които 16 графики, схеми и триизмерни дигитални визуализации, включително на корицата, които са авторски. Книгата има стройна структура. Състои се от две части като всяка част съдържа три глави. Трудът завършва със заключение, където са систематизирани приносите. Има библиография с 116 броя заглавия на български и английски език.

Композирането на монографията в две части съответства на предприетите два ракурса за анализ. Единият е отправен към миналото на

колекцията, изследва контекста и историята на създаването на заснеманията. Вторият ракурс разглежда сбирката от старинни къщи в настоящето и в близка перспектива с основен фокус върху съвременната интерпретация на дигитализирания архив, ролята на дигиталните технологии в преосмислянето на архитектурното наследство и конкретно чрез научно-приложното изследване на дигитална и триизмерна реконструкцията на пет къщи.

Обект на изследване в монографията е колекция от архитектурни документи, създадени в периода от 1949 г. до 1962 г., които се съхраняват в архив „Архитектура“ на ИИИЗк – БАН и които в момента са в процес на дигитализация. Изследваната архитектурна графика представлява професионално изработени архитектурни заснемания на къщи от XIX век по българските земи.

В текстовете си арх. Попова демонстрира изключителна добросъвестност и задълбоченост при проучване на изходните материали, умения за подбор и научен анализ на артефактите и явленията, иновативност. Текстовете са интересни и увлекателни, богато илюстрирани с архивен и авторски материал.

Кандидатът д-р арх. Димитрина Попова е представила доказателства за участие в 3 броя научно-изследователски проекта към Национална научна програма „Българистика“, където е където е основен координатор за ИИИЗк – БАН, към програма „Наследство БГ – Интерактивна карта на изкуствата в България“ и към Фонд „Научни изследвания“. Попова е изключително активна в дейности по научно-изследователски проекти извън България. Участва и в международни научно-приложни програми: *Loom-Interweaving the Arts of Europe* и *Atlas of Invisible Borders*. Броят на изнесените от нея доклади на международни научни форуми от 2015 г. до сега е 13. Изнесените доклади са публикувани в сборници. Част от тях са под печат.

Арх. Попова има реализирани архитектурни проекти самостоятелно и в екип. Тя притежава „Пълна проектантска правоспособност“ от Камарата на архитектите в България, рег. номер № 03724. Член е на професионални и научни организации: Съюз на архитектите в България, *Bulgarian Studies Association*, *Europeana Network Association*. Има самостоятелни творчески изяви като например интерактивната изложба „Архитектурното наследство във виртуална реалност“.

Арх. Попова е спечелила редица грантове и стипендии като например гранта за учебна визита в Изследователския център за изкуствен интелект, Бремен, Германия, 2024 г. Друг грант по конкурс е за разработката на два дигитални проекта от Европейски алианс на академиите, *Academie der Kunste*, Berlin, Germany, *The Five Houses*, 12.2021–12.2022, *The Five Houses – Loom* (allianceofacademies.eu) и *Concrete House*, 06.–10.2023, *Concrete*

Home – Loom (allianceofacademies.eu). Тя има грант за участие в конференцията в гр. Берн, Швейцария, *Sites of Memories of Socialism and Communism in Europe*, септември 2015 и грант на Центъра за академични изследвания София за провеждане на изследователския проект „Мрежи от предмети на народното творчество в пост-социалистическите пространства между панелните блокове в София“, март-юли 2015 г. През 2013 г. спечелва стипендия от Американския научен център в София за провеждане на едномесечен изследователски проект в Атина, Гърция. Носител е на награда на Асоциация за развитие на София за проекта „Интерактивна лампа“ в конкурса „Иновации в културната индустрия на столицата“, 2012 г.

Основните приноси на д-р. арх. Димитрина Попова са в посока на изграждане на нови методи на изследване и постигане на нови резултати въз основа на създаване и подбор на съществуващи дигиталните бази данни, където е заложена тезата, че архитектурната графика е част от архитектурното наследство. Много ценен е нейният принос, свързан със селекцията и систематизирането на архивните данни от архив „Архитектура“ на ИИИЗк, които са заснети, съобразно съставената типология на заснеманията през 50-те години на ХХ век: съкратено и пълно заснемане. Те представляват базисният материал за изучаване и по-нататъшни научни и практико-приложни разработки.

Изследователката изгражда методология в два компонента, която дава възможност да се попълнят чрез дигиталната реконструкция липсващи портрети от родословно дърво на жилищната архитектура от ХІХ век по българските земи, които са представени по съвременен начин, дигитално, триизмерно и с широки възможности за репрезентация и интерактивност. Приносна е трансформацията от двуизмерни проекции върху архитектурния документ на хартиен носител в триизмерна структура, което представлява в същността си методиката на изучаване чрез действие, доколкото повторното изграждане в дигитална среда до голяма степен повтаря строителството в реалната. Конкретно са използвани архивни материали на къщи от Берковица, Тетевен и Етрополе, включвайки архитектурни заснеманията, фотографии, спомени на съвременници, събрани административни документи за къщите в регионални музеи. Друг принос е свързан с това, че за първи път се предприема триизмерна дигитална реконструкция на несъществуващи сгради, за които има безспорни доказателства какво са представлявали под формата на архивна архитектурна документация. За целта се използват две софтуерни приложения към дигитална триизмерна реконструкция.

Към момента са създадени пет триизмерни дигитални къщи с висока степен на автентичност. Новата медия на виртуалната реалност отваря нов хоризонт за преосмисляне на архитектурното наследство в триизмерност

чрез преживяване и интерактивност. Дигиталните реконструкции на старинните къщи от архивната колекция представляват надстройка на метаданните (дигиталните описания) на архивните единици. Те откриват нови възможности за многопосочен подход на репрезентация на архитектурното наследство и свързаност с други области на знанието като екология, етнология и литература.

С оглед на вече изтъкнатите качества на гл. ас. д-р Димитрина Попова, както и на посочените приноси и новаторски моменти в нейната цялостна работа като учен изследовател, давам положителна оценка и подкрепям кандидатурата академичната длъжност „доцент“ по „Теория и история на архитектурата (дигитализация и архитектурно наследство)“, професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, ИИИЗк.

23. 10. 2024

Подпис:

проф. д-р Йоана Спасова-Дикова